

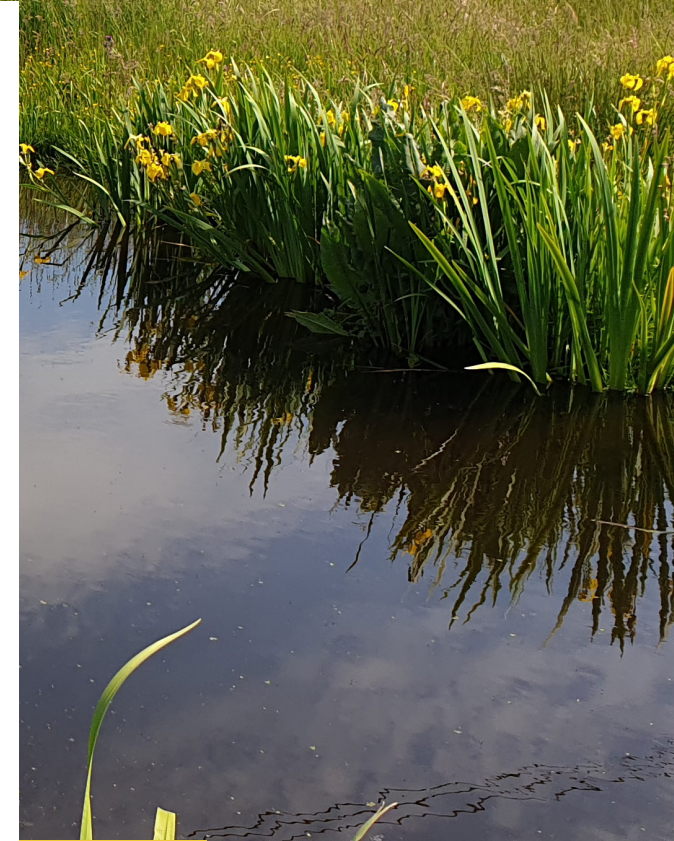
Een proactieve provincie

Terug- en vooruitblik op het coalitieakkoord provincie Zuid-Holland 2023-2027

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Een proactieve provincie	5
Inzichten uit gesprekken: De provinciale rolverandering naar proactief	6
Aandachtspunten voor proactieve rolneming	7

Inleiding

In het coalitieakkoord is vastgelegd: *‘Halverwege onze termijn blikken wij terug en kijken we vooruit naar de staat van de provincie en de stand van de uitvoering en realisatie’.*

Bij het opstellen van het coalitieakkoord is met Provinciale Staten afgesproken halverwege de termijn terug- en vooruit te blikken. Om dit gesprek te faciliteren bieden Gedeputeerde Staten deze notitie getiteld ‘een proactieve provincie’ aan Provinciale Staten aan. Deze terug- en vooruitblik vond het afgelopen half jaar plaats door middel van gesprekken met GS.

Ter voorbereiding leverde de ambtelijke organisatie input per beleidsterrein. De gesprekken waren gestructureerd rond drie categorieën: Successen, Been bijhalen en Context is veranderd, om resultaten en aandachtspunten in kaart te brengen.

Uit de thematische analyse kwam een proactieve provincie’ als rode draad naar voren. Deze notitie biedt inzicht in veranderingen binnen de provinciale beleidsterreinen en vormt een vertrekpunt voor de resterende coalitieperiode.

Terugblik op de eerste helft

De Provincie Zuid-Holland bloeide in 2023/2024 op vele fronten. Een van de belangrijke mijlpalen was het vaststellen van de Ruimtelijke koers, die bijdraagt aan een toekomstbestendige leefomgeving in Zuid-Holland.

We zetten flinke stappen op het Chemours-dossier en versterkten onze omgevingsdiensten. Met onze nieuwe Ruimtelijk Economische Visie zetten we koers naar een duurzamere, innovatievere en meer

inclusieve economie. Ons cultureel erfgoed kreeg een frisse impuls met de herijking van erfgoedlijnen en we bereikten meer jongeren met vernieuwende cultuureducatie.

Financieel zetten we stappen naar een gezonder evenwicht in onze begroting. Ook is er 188 miljoen euro voor het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG) toegezegd.

Ons nieuwe programma Gezond & Welzijn bracht verfrissende initiatieven voor gezonde wijken en voeding, terwijl we doorbraken realiseerden in de woningbouw en onze Ruimtelijke Koers verder uitzetten.

We bouwden aan sterkere banden met onze agrariërs en verankerden landbouw in de omgevingsvisie. Zuid-Holland werd beter bereikbaar met de opening van de Corbulotunnel. En de succesvolle Regiodeals en de samenvoeging van bediencentrales zijn voorbeelden van onze focus op verbinding.

Water, bodem en klimaatadaptatie kregen vorm in concrete actieplannen. De transitie van de haven en industrie kreeg vorm in het Ontwikkelperspectief voor de Rotterdamse haven. Bij luchtvaart werkten we met inwoners om overlast te verminderen. Daarnaast zetten we ons actief in voor natuurrealisatie en het beschermen van weidevogels binnen het NatuurNetwerk Nederland (NNN) en werd de Groeiagenda Natuurinclusief gelanceerd, om ook natuur buiten de NNN-gebieden te versterken. Op energiegebied hebben we stappen gezet richting een eerlijke energietransitie met energie uit eigen buurt.

Al deze resultaten laten zien hoe Zuid-Holland in 2023/2024 verbindend en vernieuwend heeft gewerkt aan een meer krachtige provincie voor iedereen.

Een proactieve provincie

Uit alle inbreng blijkt duidelijk dat de provincie Zuid-Holland een meer proactieve koers is ingeslagen. Deze beweging in onze positie als middenbestuur is geen vrijblijvende koerswijziging, maar een reactie op een complexere omgeving met grote maatschappelijke uitdagingen.

Waar Zuid-Holland voorheen vooral faciliteerde en kaders stelde, vragen de huidige maatschappelijke opgaven rond klimaatverandering, stikstofproblematiek, woningnood en energietransitie nu om een actievere en sturende rol van ons. Deze veranderende rolneming stelt de provincie in staat slagvaardiger te handelen en diverse partijen doelgericht te verbinden in een snel veranderende maatschappelijke context.

Hieronder beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen die volgens GS de provinciale ambities beïnvloeden en om een andere rol van de provincie vragen. Daarna volgen drie terugkerende thema's die de rode draad toelichten. De thema's zijn geladen met de oogst uit de gesprekken die zijn gevoerd met gedeputeerden. De notitie sluit af met aandachtspunten bij deze rolverandering en een conclusie.

Oorzaken en context van veranderende rol

De behoefte aan een andere provinciale rol wordt gedreven door diverse factoren:

- **Relatie met het Rijk in transitie**
Het vervallen van het NPLG, bezuinigingen en herprioritering signaleren een terugtrekkende rijksoverheid, terwijl onder andere op wonen de provincie meer als uitvoeringsorganisatie wordt benaderd.
- **Financiële positie gemeenten**
Het 'ravijnjaar' 2026 dwingt gemeenten tot keuzes die provinciale doelstellingen beïnvloeden.
- **Veranderend politiek landschap**
Nationale en internationale politieke verschuivingen, druk op de rechtsstaat en polarisatie vergroten de behoefte aan effectieve regie en strategische autonomie
- **Toenemende complexiteit opgaven**
Onder andere netcongestie, stikstofproblematiek, klimaatverandering en waterkwaliteit vormen structurele belemmeringen voor provinciale doelstellingen en verhogen de druk op de ruimte.
- **Versnelling digitalisering**
Snelle ontwikkelingen rond AI, informatisering en drones vereisen een wendbare, innovatieve organisatie.

Inzichten uit gesprekken: De provinciale rolverandering naar proactief

Uit gesprekken met gedeputeerden blijkt een actievere en meer sturende rol van de provincie, zoals zichtbaar in hun voorbeelden. Hieronder worden drie manieren beschreven waarop de provincie een meer proactieve, doelgerichte rol aanneemt, geïllustreerd met voorbeelden uit deze gesprekken.

1. Naast faciliteren ook sturen

De provincie heeft een duidelijke rolverandering ingezet, “naast een faciliterende middenoverheid ook een meer proactieve en uitvoerende organisatie”:

- Actieve doorbraken gerealiseerd bij woningbouwlocaties (Gnephoek, Cortelande, Bleizo-West);
- Provinciale rol als ‘presterende overheid’ waar Regionale Energie Strategieën (RES)-doelen achterblijven via de RES-routekaart;
- Sterker inzetten op een meer uitvoerende en proactieve organisatie bij ruimtelijke ordening;
- Water en klimaatadaptatie: “Om de verschillende wateronderwerpen goed op te kunnen pakken, zullen we meer samen met partijen moeten gaan optrekken”.
- Natuurrealisatie, onder meer voor Natuur-Netwerk Nederland, waarbij de provincie natuur aanlegt én zelfrealisatie stimuleert.

2. Van reactief naar proactief instrumentarium

Om de doelen uit het coalitieakkoord te behalen zijn bestuurders voornemens om het provinciale instrumentarium steeds vaker proactief in te zetten, in plaats van reactief:

- Vaststelling van een internationale strategie;
- Verdere stimulering van goederenvervoer over spoor en water;
- Proactieve aanwijzingen bij ruimtelijke vraagstukken vaker te benutten;
- Actief provinciaal grondbeleid strategisch in gaan zetten;
- Actie ondernemen op het beter benutten van ruimte door bedrijfsverplaatsingen;
- Lobby voor een omgekeerde bewijslast voor (potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen.

- Onderzoek naar de mogelijkheden voor de realisatie van een economie die gericht is op de energietransitie om de overgang naar duurzame energie te stimuleren.

3. Van verticaal naar meer horizontale samenwerking

De provincie is vaker een verbindende schakel tussen overheidslagen en partners om haar doelstellingen te realiseren:

- Regiodeals: “Onze gebiedspartners gestimuleerd en intensief samengewerkt”;
- Doorontwikkeling van omgevingsdiensten aangejaagd;
- Gezond & Welzijn-programma voor kennisdeling vastgesteld en gestart;
- Geïnvesteed in opbouw van netwerk met agrariërs;
- Strategische agenda te ontwikkelen met waterschappen;
- Samenwerkingsverkenning zeewaartse uitbreiding met o.a. het Havenbedrijf, diverse ministeries, gemeente Rotterdam, DCMR en Nationaal Park Hollandse Duinen.

Aandachtspunten voor proactieve rolneming

- 1. Zet de proactieve rol weloverwogen in**
Maak bewuste keuzes over wanneer je proactief optreedt en voorkom een onbedoelde verschuiving naar een toename van uitvoerende taken die de realisatiekracht van de provincie onder druk zet. Laat het doel leidend zijn bij het bepalen welke rol het beste past bij de gestelde ambities. Deze rolkeuze wordt vormgegeven door de betrokken partners, de specifieke opgave en de beschikbare instrumenten – waarbij een proactieve houding een optie is, geen vereiste.
- 2. Ontwikkelen en uitdragen van gezamenlijke beleidsvisies**
Een proactieve provinciale rol vraagt om heldere standpunten over belangrijke thema's zoals de haven, windenergie, stikstofproblematiek en defensie. In het licht van de veranderende, minder voorspelbare rijksopstelling is een eenduidige communicatiestrategie met consistente standpunten essentieel.

Interne afstemming en het spreken met één stem zijn hierbij cruciaal. Tegelijkertijd is het versterken van onze proactieve benadering ten opzichte van het Rijk noodzakelijk om onze belangen effectiever te behartigen binnen deze dynamische context.

- 3. Investeren in netwerkrelaties**
Een sterke positie binnen het netwerk is essentieel om effectief een proactieve rol te kunnen vervullen. Duurzame samenwerkingsrelaties, kennis van en in de regio en wederkerigheid in relatie met het Rijk versterken de strategische positie van de provincie. Dit vraagt om een substantiële tijdsinvestering, meer kennis en netwerkcompetenties.

- 4. Gezamenlijke prioritering en andere competenties**

De verschuiving naar een meer proactieve rol vraagt om andere competenties en capaciteitsinzet binnen de provincie. Gezien de huidige arbeidsmarktuitleidingen en het belang van het in balans brengen van de begroting is gezamenlijke prioritering vanuit de verschillende domeinen belangrijk.

Conclusie

De noodzaak van een proactieve rol werd breed onderschreven. Om de coalitieambities de komende twee jaar te realiseren, is het belangrijk dat de provincie nadrukkelijker op de voorgrond treedt met een heldere boodschap. Een proactieve rol sluit aan bij de veranderde context waarin we opereren. Externe factoren – zoals netcongestie, stikstofproblematiek, het wegvallen van nationale programma's, financiële zorgen en de behoefte aan strategische autonomie – versterken de urgentie van deze rolverandering.

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland.
22 april 2025.

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Tekst

provincie Zuid-Holland.

Vormgeving en productie

Vakteam Grafimedia,
provincie Zuid-Holland.

